

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет

**Л.Г. Дротянко, Л.А. Ороховська,
С.М. Ягодзінський**

ФІЛОСОФІЯ НАУК І ІННОВАЦІЙ

Практикум

*Для здобувачів освітньо-наукового ступеня
«Доктор філософії»*

**VIVERE!
VINCERE!
CREARE!**

Київ – 2019

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет

Л.Г. Дротянко, Л.А. Ороховська,
С.М. Ягодзінський

ФІЛОСОФІЯ НАУК І ІННОВАЦІЙ

Практикум

*Для здобувачів освітньо-наукового ступеня
«Доктор філософії»*

Київ – 2019

УДК 165 (075.8)

Автори: Л.Г. Дротянко, Л.А. Ороховська, С.М. Ягодзінський

Рецензент: І.І. Тюрменко

*Затверджено методично-редакційною радою
Національного авіаційного університету
(протокол № ____ від «__» _____ 2019 р.*

**Дротянко Л.Г., Ороховська Л.А., Ягодзінський С.М.
Філософія наук і інновацій: практикум. – К.: НАУ, 2019. – 60 с.**

Практикум укладено відповідно до навчальної та робочої навчальної програм з дисципліни «Філософія наук і інновацій». Видання містить основні теоретичні відомості, вказівки до практичних занять, питання до самоконтролю, список рекомендованих джерел.

Для усіх галузей знань і спеціальностей, за якими університет проводить підготовку здобувачів вищої освіти освітньо-наукового ступеня «Доктор філософії».

© Дротянко Л.Г., Ороховська Л.А.,
Ягодзінський С.М., 2019
© НАУ, 2019

ВСТУП

Філософія наук і інновацій – це дисципліна, яка спрямована на формування загальнометодичної культури і розвиток критичного, рефлексивного мислення здобувачів освітньо-кваліфікаційного рівня «доктор філософії». Предметом даної дисципліни є наукове пізнання як реальний процес продукування наукових знань. Основною метою курсу є ознайомлення з основними вітчизняними та західними концепціями, в яких відображається філософське осмислення феномену науки як системи знань, сфери суспільної діяльності й соціального інституту.

Осмисленням сутності наукового знання, закономірностей його виникнення й розвитку, зміни його структури, взаємодії з іншими формами знання – повсякденного, паранаукового, міфологічного, релігійного, філософського тощо, ролі та місця науки в різних сферах суспільного життя займається філософія науки. Вона досліджує особливості розвитку наукового знання в контексті соціально-культурних особливостей кожної історичної епохи, виявляє характер впливу економічних, політичних, релігійних та інших факторів на розвиток науки. Разом із тим, філософський аналіз розвитку і функціонування науки в суспільстві дозволяє виявити специфіку впливу науки на інші галузі культури, основні тенденції їхньої взаємодії з метою прогнозування майбутнього.

Кожна конкретна наука виробляє власні поняття й терміни, принципи та методи дослідження, формує гіпотези, концепції, теорії тощо, але не займається дослідженням їхньої природи, меж застосування, взаємодії з іншими науками та суспільною

практикою. Це є завданням філософії науки, оскільки філософія оперує всезагальним методом осягнення світу як цілісності, а також всезагальними категоріями, які використовуються конкретними науками. Вона покликана виявляти світоглядне, методологічне й практичне значення результатів, отриманих кожною наукою. Філософські категорії, принципи, методи у своїй єдності складають методологічну й світоглядну основу для конкретнонаукових досліджень.

Специфіка наукового пізнання розкривається через виявлення впливу на розвиток науки різних сфер культури і в першу чергу – рівня розвитку виробництва. Показана структура науки в єдності її системоутворюючих елементів: понять, термінів, методологічних принципів і методів наукового пізнання. Розглянуті нові для сучасного етапу розвитку науки пізнавальні засоби, якими виступають інформаційні моделі, інформаційно-комп'ютерні технології тощо, своєрідність їхнього застосування в природничих і соціогуманітарних науках. Показані можливі шляхи гармонізації сучасної науки та вищої освіти.

Отримані сучасні філософські і загальнометодичні знання в галузі науково-дослідної роботи допоможуть аспірантам застосовувати їх у процесі виконання власного наукового дослідження при вирішенні комплексних завдань.

Запропоноване навчальне видання розраховане на аспірантів усіх галузей знань та спеціальностей, за якими університет проводить підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії.

ТЕМА 1. ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО ЯК «СУСПІЛЬСТВО ЗНАНЬ»

Мета теми: розкрити особливості сучасного суспільства як суспільства, заснованого на науковому знанні («інформаційного суспільства»); знати теорії інформаційного суспільства, розроблені західними філософами, соціологами й культурологами; з'ясувати, які особливості має наука в умовах інформатизації суспільства та які переваги має наукова комунікація в інформаційну еру; уявити існуючі й можливі негативні наслідки комп'ютеризації.

План

1. Ідея постіндустріального етапу розвитку соціуму в концепції Д. Белла.
2. «Третя хвиля» як етап становлення інформаційного суспільства в культурологічній концепції Е. Тоффлера.
3. Теорія інформаційного суспільства Ф. Фукуями.
4. Сутність суспільства мережових структур у соціальній теорії М. Кастельса.

1. ІДЕЯ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОГО ЕТАПУ РОЗВИТКУ СОЦІУМУ В КОНЦЕПЦІЇ Д. БЕЛЛА

Приставаючи до вивчення першого питання теми, слід уявити, що теорія інформаційного суспільства з'явилась як відповідь на запити перш за все американського способу життя, в якому внаслідок упровадження персональних комп'ютерів у всі сфери суспільства суттєво змінилися стандарти роботи, навчання в системі вищої освіти, споживання товарів і послуг, обігу інформації тощо. Американський соціолог Деніел Белл першим серед представників суспільних наук ще в 70-ті роки ХХ ст. виявив суттєвий вплив інформації на всі суспільні процеси, зокрема на перерозподіл сфер зайнятості працівників. Він помітив, що більше ніж половина їх зайняті не у сфері виробництва товарів, а в сферах послуг. Це дозволило йому назвати новий період суспільного розвитку постіндустріальним.